

Så bygger du en foderautomat till vildsvinen

Hängkonstruktionen är enkel och inte dyr att bygga. Med hjälp av spelet kan man höja och sänka tunnan.

Vildsvinsåteln öppnar nya möjligheter till jakt. Fast många drar sig för att bygga en foderspridare. Men har man bara en enkel konstruktion går det ganska snabbt och är inte speciellt svårt.

TEXT & FOTO
**MAGNUS
RYDHOLM**

OM MAN VILL ÅTLA in vildsvin finns det många metoder. Men det finns en som är enklare och mindre arbetskrävande än alla andra – det är en batteridrivna foderspridare.

Det finns förmodligen lika många olika sätt att bygga en foderspridare på som det finns jägare. Allting är en fråga om tycke och smak. Men man börjar i alla fall med att beställa själva spridaren. Denna består av en spridaranläggning och en digital klocka/timer (ibland ingår batteri).

Det finns idag många olika modeller att välja mellan. Jag valde en modell som går på tolv volt med en spridarplatta i metall.

Har stor erfarenhet

Jag har aldrig tidigare sysslat med foderspridare och kunskapen i ämnet var därför pinsamt liten. Jag hade däremot en mycket smart lösning – Jöns-Lennart Andersson.

Jöns-Lennart är ansvarig för Agusa vilthägn i Skåne. Genom såväl intresse som arbetet med vildsvin inom Svenska Jägareförbundet har han skaffat sig en stor erfarenhet av vildsvinsjakt vid åtel, och därmed av hur en foderspridare ska byggas och en åtel anläggas.

Håller bättre

Efter att han pratat en kvart om för- och nackdelar med marknadens alla modeller, var det enda rådet som fanns kvar i mitt huvud: spridarplatta i metall och tolv volt.

Jöns-Lennart Andersson menar att en metallplatta håller bättre (en del älgar och hjortar försöker komma åt plattan och bita i den) och ett tolvvoltsbatteri behöver inte laddas lika ofta som ett sexvolts.

Innan inköpen av resterande material måste man bestämma

hur fodertunnan ska monteras. Jag gjorde det enkelt för mig. Jag kopierade en konstruktion som Jöns-Lennart Andersson använt under lång tid. Den såg stabil och bra ut.

Modellen går ut på att man hänger en tunna under en trefot.

Via de vanligaste bygghandelsbolagen och järnhandlarna införskaffades allt material förutom tunnan, som jag fick av en vän.

Formskum för tunnan

En sak som är lätt att glömma bort är att foder som hamnar i tunnans ytterkanter inte omsätts. Det ruttar efter ett tag.

Ett bra tips är att använda formskum som sprutas runt tunnans nedre kanter. Målet är att forma botten som en tratt så att fodret rinner ner till spridaren.

Spruta inte för mycket formskum och lägg inte för tjocka lager. Då tar det lång tid att stelna.

Med kniv skärs sedan skummet så att det får en sluttande yta in mot mitten. Skulle man misslyckas är det bara att spruta mer skum. Läs noga på burken om torktiden innan du börjar skära i skummet. ➔

Hålet som fodret ska sippra ned genom görs mitt i tunnans botten. Hålets storlek styrs av spridarrörets diameter. Det går bra att använda sticksåg eller en grov rasp för att göra hålet.

Material och kostnader

Foderspridare	1500
Gångstång M16 (till tunna)	40
Muttrar M16	20
Reptolja	60
Batteri	200
Fogskum	50
Kätting	40
S-länk 3 st	10
Stolpar 3 st	450
Trallvirke 9 meter	100
Gångstång M12 (till trefot topp)	30
Muttrar M12	30
Plattjärn 70 cm	20
Spännband	30
Schackel	20
Spik	
Tunna (gratis)	
Summa:	2 600 kronor

Tanken är att formskummet ska formas som en tratt. Då slipper man att foder blir liggande i kanterna och ruttar.

ÅTELJAKT PÅ VILDSVIN

Använd ett borr som är lite större än gängstången. Då blir det lättare att justera benen på trefoten när den står på plats. Såga bort en liten "tårtbit" av stolparna för att få bättre passform.

Genom att göra en liggande trefot kan man få rätt riktning för att borra hålet genom den sista stolpen.

Ett rör på gängstången förflyttar fästpunkten längre ut. Då kan du enkelt öppna tunnan när du ska fylla på foder.

För att man lätt ska kunna sänka ned tunnan och fylla på med majs eller annat foder behövs ett spel. Det går naturligtvis att köpa ett vajer spel, men jag satsade på en billigare variant.

Spelet sitter fast i trefotens topp och i ett plattjärn. Från varje ände av järnet går det en kedja ner till en axel (som går igenom tunnan).

Gör en hänganordning

För att få en sådan hänganordning gör man så här:

Börja med att borra två hål i tunnan. Var noga så att hålen hamnar diagonalt igenom tunnan och i samma höjd. Annars kommer den att hänga snett, vilket gör att spridaren inte fungerar bra. Jag använde en M16 gängstång som axel.

Gängstången ska sedan fästas i exempelvis en kedja. Men det går inte att fästa kedjan i gängstången längst in mot tunnan. Då kommer kedjan att trycka mot locket, vilket gör det svårt att fylla på foder. Därför sätter man en distans (ett avsågat rör) på gängstången som förflyttar fästpunkten längre ut.

Kedjan ska sedan fästas i ett plattjärn (eller en träregel), som är bredare än tunnan. Borra tre hål i plattjärnet. Ett i mitten (övre sidan) och två hål i ytterkanterna (nedre sidan). Jag använde S-krokar i plattjärnet för att fästa kedjan och spelets nedre del.

Hål i tunnans botten

När man är färdig med hänganordningen är det dags att göra hålet som fodret ska sippra ned genom. Detta görs mitt i tunnans botten. Ofta brukar detta vara 38 millimeter, men hålstorleken styrs av spridarens diameter.

Det går bra att använda sticksåg eller en grov rasp för att få hålet lagom stort. Därefter fäster man foderröret i eller över hålet (beroende på konstruktion). Montera sedan de fästen som finns till spridaren (och i mitt fall behållaren till batteriet).

Trefoten görs av tre stolpar som är 4,2 meter långa och har en diameter på tio centimeter. En av

ANLÄGG ÅTELN PÅ RÄTT PLATS

Man kan få skjuta ett vildsvin vid sin åtel även om man chansar med placeringen. Men genom Jöns-Lennart Anderssons nyttiga tips ökar sannolikheten för att lyckas avsevärt.

– MAN SKA FÖRSÖKA kartlägga var vildsvinen har sitt kärnområde. Från detta går stigar som de använder under födosök. I anslutning till dessa stigar eller runt kärnområdet är bra placeringar. Likaså kan man ställa en spridare på en plats som de ofta brukar böka upp, säger Jöns-Lennart.

– Tänk också på att ett vildsvin trots ett bra skott kan gå 200 meter innan det lägger sig. Så finns det möjligheter att välja placering av åteln är det bra att inte ha den nära de allra tätaste planteringarna.

Vad ska man fodra med?

– Majs är bäst, sedan kommer vete, havre och sist korn. Helst ska sädesslagen vara krossade.

– Jag har också hört att man börjat med fodra med åkerbönor, men jag vet inget om resultatet.

– När det gäller ärtor har jag goda erfarenheter, men jag har också hört

från andra att det inte fungerar så bra.

Hur mycket foder ska kastas ut?

– Börja med ett kilo om dagen. Sitt sedan och titta när vildsvinen är ute och äter. Tar fodret slut på någon minut kan man öka mängden.

– Ett annat bra tips är att ta ett spett och göra några djupa hål som man fyller med majs. Då får vildsvinen jobba en stund.

– Ställ också in spridaren så att den kastar ut fodret långt. Vildsvinen har en strikt rangordning. Den som har högst rang står under spridaren

tankarna med detta bygge är att man lätt ska kunna montera ned trefoten och flytta spridaren.

Lägg två stolpar som ett V. Använd en linjal eller liknande och dra ett streck som visar vilken riktning borret ska gå, för att undvika felborrning. Borra och för sedan igenom gängstången (M 12) och prova att det passar.

Bra att vara två

Vid nästa moment är det bra att vara två personer.

Lägg den tredje stolpen på rätt plats. Lyft upp stolpens nedre ände (nu formas en liggande trefot). Genom att göra så här ser man i vilken riktning man ska borra, genom den tredje stolpen. Markera riktningen och borra igenom den tredje stolpen (och en av de andra).

För igenom en annan gängstång och fäst muttrarna (löst). Res trefoten och ställ den på plats. Luta stolparna i rätt riktning.

Använd en stege och skruva åt alla muttrar. Se till att du har hjälp att hålla fast stolparna så att dessa inte rasar när du klättrar upp.

Spika fast brädor, som håller alla stolpar på plats. Dessa bör sitta i ungefär samma höjd som spridarplattan kommer att sitta.

Det finns många olika sätt att göra en fästpunkt för tunnan högst upp i trefoten. Jag valde att använda ett spännband. Detta drogs runt toppen på trefoten. I spännbandet fästes en stor schackel.

Ett enkelt rep

I denna schackel hängdes sedan hissanordningens övre block. I mitt fall ett enkelt rep med två block. Ett sitter upptill och ett nedtill som sätts fast i plattjärnet.

Fäst sedan spridaren i dess fästen under tunnan. Avståndet mel-

lan spridarröret och spridarplattan ska vara cirka 1,5 centimeter (det följer ofta anvisningar med spridaren). Avståndet påverkar hur mycket foder som sprids ut (tillsammans med spridarhastighet och tiden som spridaren snurrar).

Fyll på med foder och provkör, använd en säck så att du fångar upp fodret. Justera så att den kastar ut precis så mycket foder du vill och att den gör det på rätt tid.

Jag la sammanlagt ner cirka två arbetsdagar (med inköp av material) för att få automaten på plats. ■

Foderspridaren ska hänga horisontellt under tunnan för att den ska fungera på bästa sätt. Prova att hänga upp tunnan och se om du måste justera något innan du spikar på de plankor som ska hålla benen på plats.

daren. Den som har lägst rang står längst ut. Det är dessa man ska försöka skjuta.

Hur långt ska man ha mellan åtel och torn?

– 30–40 meter är lagom. Det går med kortare avstånd men ställer högre krav på jägaren.

– Skjuter man ett vildsvin som faller direkt ska man vara beredd. De andra kan komma tillbaka ganska snart. Men springer det några meter innan det faller kommer de andra inte tillbaka.

Hur ska man använda tjära?

– Det är bra att tjära in träd, då hittar vildsvinen åtel snabbt.

– Ett annat bra tips är att ha en

burk tjära i tornet. Varje gång man sätter sig för att jaga så stryker man ett par tag med tjära på utsidan av tornet, så högt att vildsvinen inte kan nå den. Tjären tappar attraktionskraften efter fyra–fem dagar. Så det är mycket effektivt med ny tjära. Samtidigt döljer man troligen sin egen vittring en aning.

Belysning eller inte belysning?

– Om man ska ha belysning är det bäst om den tänds varje kväll. Annars lär vildsvinen sig snabbt att lampor är farligt.

– Men vi skjuter många vildsvin innan det blivit helt mörkt. Den sista timmen är bra.

– Det är under denna tid som spridaren ska köra igång. Vildsvin-

en lär sig känna igen ljudet och kommer på det.

– Vi har också testat att använda vanliga trädgårdslampor, med solpanel, som man köper billigt nästan överallt. Det fungerar faktiskt rätt bra. Då sätter man tre–fyra stycken cirka en meter upp på spridarens ben.

Hur viktig är vindriktningen?

– Blåser det från tornet mot åtel kan man stanna hemma och titta på TV istället.

– Tänk också på att inte lägga vittring som blåser mot åtel när du går till tornet. Däremot verkar djuren inte störa sig så mycket om jägaren varit på platsen under dagen och ordnat med något. ■

Jöns-Lennart Andersson är ansvarig för Agusa vilthägn.